

ویراست نهم

دندانپزشکی کودک و نوجوان (۲۰۱۱)

ترجمه: دکتر قاسم میقانی

(متخصص دندانپزشکی کودکان و عضو هیأت علمی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران)
دکتر هدیه توتونی (دستیار تخصصی رشته دندانپزشکی پیشگیری و اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی)
دکتر شهاب دانشور (دندانپزشک و انسان شناس پزشکی دانشگاه آمستردام هلند)

NINTH EDITION

McDonald & Avery

Jeffrey A. Dean, DDS, MSD

Ralph E. McDonald

استاد گروه دندانپزشکی کودکان و استاد ارتودنسی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا
بیمارستان کودکان James Whitcomb Riley ایندیاناپولیس، ایندیانا

David R. Avery, DDS, MSD

Ralph E. McDonald

استاد بازنشسته گروه دندانپزشکی کودکان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا
بیمارستان کودکان James Whitcomb Riley ایندیاناپولیس، ایندیانا

Ralph E. McDonald, DDS, MS, LLD

رئیس و استاد ممتاز بازنشسته گروه دندانپزشکی کودکان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ROYAN PAZHOH PUBLICATION

سرشناسه:	مک دونالد، رالف ارل، ۱۹۲۰ - م.، ویراستار McDonald, Ralph Earl
عنوان و نام پدیدآور:	دندانپزشکی کودک و نوجوان (۲۰۱۱) / (ویراستاران) رالف ارل مک دونالد، دیوید آوری، جفری دین؛ ترجمه قاسم میقانی، هدیه توتونی، شهاب دانشور.
مشخصات نشر:	تهران: رویان پژوه، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری:	۴۵۲ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۳۰۸-۴۱-۸
یادداشت:	عنوان اصلی: McDonald's and Avery's dentistry for the child and adolescent, 9th ed. 2011.
یادداشت:	ویراست هشتم کتاب اصلی قبلاً با عنوانهای "دندانپزشکی کودکان و نوجوانان مک دونالد ۲۰۰۴" و "دندانپزشکی اطفال و نوجوانان" توسط مترجمان و ناشران مختلف نیز منتشر شده است.
عنوان دیگر:	دندانپزشکی کودکان و نوجوانان مک دونالد ۲۰۰۴.
عنوان دیگر:	دندانپزشکی اطفال و نوجوانان.
موضوع:	دندانپزشکی کودکان
شناسه افزوده:	دین، جفری ا.، ویراستار Dean, Jeffrey A.
شناسه افزوده:	آوری، دیوید ر.، ویراستار Avery, David R.
شناسه افزوده:	میقانی، قاسم، ۱۳۳۹ - مترجم
شناسه افزوده:	دانشور، شهاب، ۱۳۵۶ - مترجم
شناسه افزوده:	توتونی، هدیه، ۱۳۵۸ - مترجم
رده بندی کنگره:	۱۳۹۱ ۷۳۲ مک/ک RK55
رده بندی دیویی:	۶۱۷/۶۴۵
شماره کتابشناسی ملی:	۳۰۶۰۶۶۶

دندانپزشکی کودک و نوجوان ۲۰۱۱

ترجمه: دکتر قاسم میقانی (متخصص دندانپزشکی کودکان و عضو هیأت علمی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران)
 دکتر هدیه توتونی (دستیار تخصصی رشته دندانپزشکی پیشگیری و اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی)
 دکتر شهاب دانشور (دندانپزشک و انسان‌شناس پزشکی دانشگاه امپریام هلند)

ناشر: رویان پژوه
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۱
 مدیر تولید: سید امین امامی‌زاده
 طراح و صفحه‌آرا: اکرم هاشمی
 چاپ و صحافی: آراین
 قطع و تعداد صفحات: رحلی - ۴۵۲
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 بها: ۳۱۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-6308-41-8

دفتر نشر و نمایشگاه دائمی: تهران، خیابان انقلاب، روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران، ساختمان امیرکبیر، طبقه سوم
 تلفن: ۶۶۴۸۶۳۷۳ - ۶۶۹۷۰۷۴۰

www.RPpub.ir

Contributors

همکاران

Christopher Edward Belcher, MD

مدیر گروه بیماری‌های عفونی کودکان
بیماری‌های عفونی ایندیانا
ایندیاناپولیس، ایندیانا

Ronald A. Bell, DDS, Med

استاد دندانپزشکی کودکان و ارتودنسی
دانشکده‌ی پزشکی دندانپزشکی
دانشگاه پزشکی کارولینای جنوبی
چارلستون، کارولینای جنوبی

Jeffery D. Bennett, DMD

استاد و صاحب کرسی

گروه جراحی دهان و دندانپزشکی بیمارستانی
دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا
ایندیاناپولیس، ایندیانا

دپلمات، عضو هیأت مدیره‌ی جراحان دهان و فک و صورت
امریکا (ABOMS)

دپلمات، بورد دندانپزشکی ملی بی‌هوشی

همکار انجمن جراحان دهان و فک و صورت امریکا (AAOMS)

همکار انجمن بی‌هوشی دندانپزشکی امریکا (ADSA)

David T. Brown, DDS, MS

صاحب کرسی و استاد

گروه دندانپزشکی ترمیمی

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

David A. Bussard, DDS, MS

دانشیار بالینی

گروه جراحی دهان و فک و صورت

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

از همکاران جراح دهان و فک و صورت ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Judith R. Chin, DDS, MS

دانشیار

گروه دندانپزشکی کودکان

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Robert J. Cronin, Jr. DDS, MS

استاد و مدیر، بخش تحصیلات تکمیلی

گروه پروتزهای دندانی

دانشگاه تگزاس مرکز علمی سلامت در

دانشکده‌ی دندانپزشکی سان آنتونیو

سان آنتونیو، تگزاس

Murray Dock, DDS, MSD, RPh

دانشیار تخصصی بالینی کودکان

دانشگاه سین سیناتی، دانشکده‌ی پزشکی

بخش دندانپزشکی کودکان

بیمارستان کودکان سین سیناتی در مرکز پزشکی

سین سیناتی، اوهایو

Burton L. Edelstein, DDS, MPH

استاد دندانپزشکی و مدیریت سیاست گذاری سلامت

گروه سلامت جامعه

مرکز پزشکی دانشگاه کلمبیا

نیویورک، نیویورک

Robert J. Feigal, DDS, PhD

استاد و صاحب کرسی، گروه علوم پیشگیری

دانشکده‌ی دندانپزشکی، دانشگاه مینه سوتا

مینیاپولیس، مینه سوتا

Donald J. Ferguson, DMD, MSD

رئیس و استاد ارتودنسی

تحصیلات تکمیلی دانشکده‌ی دندانپزشکی نیکلاس و Asp

مرکز سلامت شهر دبی

دبی، امارات متحده‌ی عربی

Elie M. Ferneini, DMD, MD, MHS

جراح دهان و فک و صورت

استاد بالینی، دانشگاه کانکتیکات

مطب خصوصی

شهر Waterbury OMS

Charles J. Goodacre, DDS, MSD

استاد و رئیس

دانشکده‌ی دندانپزشکی

دانشگاه لوما لیندا

لوما لیندا، کالیفرنیا

Ann Page Griffin, BA

دانشیار بالینی

گروه پزشکی خانواده

James E. Jones, DMD, MSD, EdD, PhD

استاد و صاحب کرسی

گروه دندانپزشکی کودکان

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

بیمارستان کودکان جیمز رایلی ویتکامپ

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Joan E. Kowolik, BDS, LDS, RCS

استادیار دندانپزشکی کودکان

گروه دندانپزشکی کودکان

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

John T. Krull, DDS

استادیار دندانپزشکی کودکان

گروه دندانپزشکی کودکان

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

مطب خصوصی ارتودنسی

ایندیاناپولیس، ایندیانا

George E. Krull, DDS

مطب خصوصی دندانپزشکی کودکان

کارکستون، میشیگان

Thomas H. Lapp, DDS, MS

استادیار بالینی گروه جراحی دهان و فک و صورت

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

جراح دهان و فک و صورت

مطب خصوصی

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Jasper L. Lewis, Jr. DDS, MS

استادیار بالینی

گروه آموزشی دندانپزشکی کودکان

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه تنسی

مفیس، تنسی

استاد بالینی، گروه جراحی

رئیس بخش دندانپزشکی

استادیار بالینی

گروه پزشکی خانواده

دانشکده پزشکی، دانشگاه کارولینای شرقی

مطب خصوصی دندانپزشکی کودکان

گرین ویل، کارولینای شمالی

James L. McDonald, Jr. PhD

استاد بازنشسته زیست شناسی دهان

دانشکده پزشکی دانشگاه کارولینای شرقی

رئیس، عضو هیأت مدیره شرکت Practicon

گرین ویل، کارولینای شمالی

James K. Hartsfield, Jr. DMD, MS, MMSc, PhD,

FACMG

استاد و صاحب کرسی در گروه ارتودنسی و پژوهش دهان و دندان

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه کنتاکی

لکسینگتون، کنتاکی

Robert A. Hibbard, MD

استاد دندانپزشکی کودکان

دانشکده پزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Randy A. Hock, MD, PhD, MMM

درمانگاه خون شناسی و سرطان شناسی Blume کودکان

وابسته به کلیسا

گروه پزشکی Novant وابسته به کلیسا

چارلتون، کارولینای شمالی

Donald V. Huebener, DDS, MS, MAEd

استاد، جراح پلاستیک و ترمیمی

گروه جراحی، دانشکده پزشکی

دانشگاه واشنگتن، سنت لوئیس، میسوری

استاد، دندانپزشکی کودکان

دانشکده دندانپزشکی

دانشگاه ایلینوی جنوبی

آلتون، ایلینوی

Christopher V. Hughes, DMD, PhD

دانشیار و صاحب کرسی

گروه آموزشی دندانپزشکی کودکان

دانشکده دندانپزشکی هنری م. گلدمن

دانشگاه بوستون

بوستون، ماساچوست

Charles E. hutton, DDS

استاد بازنشسته گروه جراحی دهان و فک و صورت

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Vanchit john, DDS, MSD, MDS, BDS

رئیس، دانشیار و مدیر بخش پرودانتیکس پیش از دکتری

گروه پیش از دکتری پرودانتیکس

دانشکده دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

John S. McDonald, DDS, MS, FACD

استاد داوطلب

گروه‌های جراحی و بی‌هوشی

دانشیار داوطلب

گروه کودکان

بخش دندانپزشکی کودکان

دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه سین سیناتی

سین سیناتی، اوهایو

مطب خصوصی جراحی دهان و فک و صورت

آسیب شناسی/درد سر و گردن

سین سیناتی، اوهایو

Dale A. Miles, BA, DDS, MS, FRCD(C), Dip.

ABOM, Dip. ABOMR

استاد کمکی

دانشگاه تگزاس مرکز علمی سلامت در سان آنتینو

سان آنتینو، تگزاس

استاد کمکی

دانشکده‌ی دندانپزشکی و سلامت دهان آریزونا

مسا، آریزونا

مدیر عامل شرکت، راه حل‌های پرتونگاری دیجیتال

Fountain Hills، آریزونا

B. Keith Moore, PhD

استاد بازنشسته

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

بخش مواد دندان

گروه دندانپزشکی ترمیمی

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Edwin T. Parks, DMD, MS.

استاد علوم تشخیصی

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Laura Romito, DDS, MS

استادیار زیست شناسی دهان

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Alan Michael Sadove, MD

مطب خصوصی جراحی زیبایی

جراحان پلاستیک مریدین و مراقبت پزشکی از پوست

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Brian J. Sanders, DDS, MS

دانشیار گروه آموزشی دندانپزشکی کودکان

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

مدیر، درمانگاه دندانپزشکی کودکان

بیمارستان کودکان جیمز رایلی ویتکامب

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Amy D. Shapiro, MD

همکار مدیر گروه پزشکی و متخصص خون شناسی کودکان

هموفیلی ایندیانا و مرکز ترومبوز

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Jenny I. Stigers, DMD

استادیار

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه کنتاکی

لکسینگتون، کنتاکی

George K. Stookey, MSD, PhD

استاد بازنشسته‌ی ممتاز گروه دندانپزشکی پیشگیری و اجتماعی

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

James A. Weddell, DDS, MSD

دانشیار گروه آموزشی دندانپزشکی کودکان

دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه ایندیانا

بیمارستان کودکان جیمز رایلی ویتکامب

ایندیاناپولیس، ایندیانا

Gerald Z. Wright, DDS, MSD, FRCD(C), Dip.

Amer. Brd

استاد بازنشسته

دانشگاه اونتاریو غربی

لندن، اونتاریو، کانادا

دبیر کل انجمن بین المللی دندانپزشکی کودکان

Karen M. Yoder, MSD, PhD

استاد و مدیر گروه

بخش دندانپزشکی اجتماعی

گروه دندانپزشکی پیشگیری و اجتماعی

دانشکده‌ی دندانپزشکی دانشگاه ایندیانا

ایندیاناپولیس، ایندیانا

فهرست

- ۱ معاینه‌ی دهان و ساختمان‌های وابسته به آن... ۱۵
- ۲ بدرفتاری و بی‌توجهی به کودکان... ۳۹
- ۳ کنترل غیردارویی رفتارهای کودکان... ۵۱
- ۴ تکامل و ریخت‌شناسی دندان‌های شیری... ۷۳
- ۵ تکنیک‌های پرتونگاری... ۸۱
- ۶ ژنتیک بالینی برای دندانپزشک... ۱۰۱
- ۷ اختلالات اکتسابی و تکاملی دندان‌ها و ساختمان‌های دهانی وابسته... ۱۲۹
- ۸ تومورهای بافت‌های نرم دهان، کیست‌ها و تومورهای استخوان... ۱۷۷
- ۹ رویش دندان‌ها: تأثیر عوامل موضعی، سیستمیک و مادرزادی بر روند رویش... ۲۰۹
- ۱۰ پوسیدگی دندان‌ی در کودک و نوجوان... ۲۳۹
- ۱۱ بهداشت دهان در خانه با روش‌های مکانیکی و شیمیایی... ۲۷۷
- ۱۲ ملاحظات تغذیه‌ای برای بیمار دندانپزشکی کودکان... ۳۰۳
- ۱۳ بی‌حسی موضعی و کنترل درد برای کودک و نوجوان... ۳۲۹
- ۱۴ کنترل دارویی رفتار بیمار... ۳۴۵
- ۱۵ خدمات دندانپزشکی بیمارستانی برای کودکان و کاربرد بی‌هوشی عمومی... ۳۷۵
- ۱۶ مواد دندان‌ی... ۳۹۷
- ۱۷ سیاربندها و ترمیم‌های رزینی پیشگیرانه... ۴۲۱
- ۱۸ دندانپزشکی ترمیمی... ۴۳۳

سپاسگزاری

سپاسگزاری ویژه به عمل می‌آوریم.

اعضای هیأت علمی بخش‌های دندانپزشکی کودکان و رشته‌های دیگر در دانشگاه ایندیانا، در زمینه‌های گوناگون کمک فراوانی در چاپ این کتاب کرده‌اند. ما از تمایل آن‌ها نسبت به در میان گذاشتن اطلاعات مربوط به دقت علمی دست‌نویس‌ها صادقانه سپاسگزاریم. به ویژه از: Drs. Michael Baumgartner, John Emhardt, Margherita Fontana, Gopal Krishna, Dongmei Liu, Charles Palenic, Phillip Pate, Jeffrey Platt, Paul Walker و Susan Zunt قدردانی می‌کنیم. بسیاری از دستیاران دوره‌ی تخصصی دندانپزشکی کودکان و رشته‌های وابسته نیز به روش‌های گوناگون به ما یاری رسانده‌اند که بدین ترتیب از آن‌ها سپاسگزاری می‌کنیم. تشویق و پشتیبانی تمام اعضای خانواده‌هایمان، عزم ما را در به پایان رساندن این وظیفه، هنگامی که بی‌پایان به نظر می‌رسید، پایدار نگه داشت. ما تشکر قلبی خود را به همه‌ی کسانی که در به آخر رساندن موفق این اثر نقش و یاری داشتند، ابراز می‌کنیم.

فقط با علاقه، پشتیبانی، تشویق و همکاری نزدیک افراد است که می‌توان کتاب درسی و مرجع را برنامه‌ریزی و منتشر کرد. بنابراین، باعث افتخار است که از همکاری دیگران در آماده‌سازی این کتاب سپاسگزاری کنیم. پیش از همه، از نویسندگان و همکارانش، آن که ویرایش نهم را میسر ساختند، تشکر می‌کنیم. Donna Bumgardner پیش‌نویس را آماده کرد و همکاری ارزشمندی در ویراستاری داشت. Mark Dirlam, Tim Centers و Kyla Jones, Terry Wilson با افزودن تصاویر جدید به ما یاری رساندند. کارکنان آرشیف کتابخانه‌ی ما به هر شکل ممکن، مشتاق کمک کردن بودند و از همکاری Janice Cox, Barbara Gushrowski, Keli Schmidt, Sue Hutchinson و Mike Delporte بسیار قدردانی می‌کنیم. همچنین از کارکنان حرفه‌ای Elsevier که همکاری ارزشمند و سرپرستی بسیار عالی در انتشار ویرایش نهم داشتند، کمال تشکر را داریم و از John Dolan ویراستار اجرایی و Joslyn Dumas سردبیر ارشد و Andrea Campbell مدیر ارشد پروژه،

مقدمه‌ی مترجمان و سخنی با همکاران

از معضلات مهم و شایع سلامت عمومی است و آثار ناشی از بروز آن در کیفیت زندگی اجتماعی و فردی هر شخص پدیدار می‌گردد؛ اما نگرشی که معطوف به جنبه‌ی زیست - پزشکی بیماری است، فقط حذف علل پاتولوژیک را چاره‌ی کار می‌داند و به اصطلاح "دست به تیغ و قلم" است. این شیوه، البته رضایت فوری بیمار را جلب کرده، در کنار آن هزینه‌های مطب و زندگی دندانپزشک را تأمین می‌کند و به خوشنامی و یا احیاناً بدنامی دندانپزشک معالج می‌انجامد. آیا این روش به ظاهر رادیکال، شیوه‌ی روبه‌رو شدن با مفهوم "سلامت دهان و دندان" است؟

در این نگاه، دندانپزشک در برابر باورها و تصورات جامعه نسبت به مسأله‌ی بیماری دهان و دندان مسئولیتی نمی‌پذیرد. برای مثال، دندانپزشکان بارها از بیمارانشان می‌شنوند که "بخ کشیدن لای دندان‌ها را باز می‌کند"، "جرمگیری دندان‌ها را لق می‌کند"، "دندان شیریه... بکش جاش در می‌آید!" و یا "دندونام رو می‌خوام بکشم، یک دست دندان مصنوعی بگذارم!"... در برابر این رویکرد بیماران، باید پرسیده شود که دندانپزشکان چقدر به یافتن منشأ چنین باورهایی می‌پردازند و یا چقدر وقت صرف می‌کنند تا این باورها را از ذهن مخاطبان‌شان بزایند و از همه مهم‌تر، ریشه‌های فرهنگی چنین خرافاتی را بخشکانند؟

اگر به لایه‌ی زیرین‌تر برویم، این موضوع باید روشن شود که چند بار دندانپزشکان از خود پرسیده‌اند که چرا بیمارانشان توصیه‌های آن‌ها را در مورد بهداشت دهان و دندان و رژیم غذایی نادیده می‌گیرند؟ چند بار دندانپزشکان سیاست‌های سلامت و بهداشت¹ را در کشورشان به چالش کشیده‌اند؟ سیاست‌هایی که باعث شده است "بدن انسان" به جای محلی برای کسب لذت و شادمانی به "جورکش" عادت‌های بد و ضدسلامت، آن هم با هدف لذت بردن بدل شود؟ چرا مسواک زدن و یا رعایت نکردن بهداشت دهان و دندان و یا حتی کشیدن سیگار و دیگر مخدرها، به جای اینکه فقط و فقط تقصیر و کوتاهی² بیمار³ فرض شود، مسأله‌ای اجتماعی دیده نمی‌شود و به دنبال راه حل‌هایی برای آن نیستیم؟ در عمیق‌ترین لایه‌ها، آیا دندانپزشک مسئول می‌تواند مصرف بسیار زیاد شکر تصفیه شده در ایران را نادیده بگیرد؟ و سیاست نادرست اقتصادی که واردات این کالا را سودبخش می‌کند به

گاه به نظر می‌رسد سخنی که همکاران رشته‌های پزشکی برای دندانپزشکان ساخته‌اند، پیر بیره نباشد که چون منطقه‌ی عمل دندانپزشکی مکعبی با ابعاد پنج سانتی‌متر است، پس نگاه دندانپزشکان نیز محدود است! هر چند دوستانی که طنزگونه رابطه‌ی "کنش و هستی" آدمی را با "نگرش و بینش" او برقرار می‌کنند، از محدوده‌ی نگرشی که برخی از تخصص‌های پزشکی به ارمغان می‌آورد، بی‌خبرند! در این سخن، اگرچه به طنز، نمودی از حقیقت نهفته است. برای مثال اگر از دندانپزشکان بپرسیم که معنای "درمان" از نظر آنان چیست؟ در پاسخ‌هایی که خواهیم شنید، بافت‌های دهان و دندان، ساختار، آسیب شناسی و سپس تکنیک و مواد دندانپزشکی، بخش عمده‌ی پاسخ آنان را تشکیل می‌دهد. در حقیقت، درمان دندانپزشکی از دید دندانپزشکان، فقط "برداشتن علل پاتولوژیک (بافت تخریب شده، پوسیده یا از بین رفته) و جایگزینی آن با مواد دندانپزشکی یا پیوند بافتی متناسب است. نتیجه‌ی حاصل از آن نیز کاهش و از میان رفتن درد و برگشت یا تأمین کارکرد دهان و دندان است. در واقع می‌توان فرض کرد که دندانپزشکان (همچون بیشتر همکارانشان در دیگر رشته‌های پزشکی) بیماری را مفهومی زیست - پزشکی می‌دانند. در حالی که بیماری می‌تواند معانی دیگری نیز داشته باشد. به گفته‌ی B.J. Good که از اتفاق، مطالعه‌ی مردم نگاری مفصلی درباره‌ی بیماری قلبی شهروندان مراغه‌ی ایران دارد، بیماری می‌تواند در لایه‌های دیگری نیز شناخته شود؛ یعنی در شبکه‌ای از نمادها و یا در بستر فرهنگی معنا گردد و یا ساختارهای اقتصادی - اجتماعی در ایجاد بیماری به علت شناسی آن اضافه شود. به بیان دیگر و با در مرکز گذاشتن بیماری، جنبه‌های دیگری نیز می‌تواند به آن افزوده شود. در این نگاه، بیماری‌ها علاوه بر اینکه از علتی (به معنای ابژکتیو) بر می‌آیند، از دلایل سوژکتیو نیز برخوردار هستند. یعنی روابط علت - معلولی می‌تواند از سطح زیست شناختی و مولکولی فراتر رود و در فرهنگ یا اقتصاد جامعه ریشه داشته باشند.

حال پرسش پیش رو این است که مترجمان این کتاب از طرح دیدگاه‌های دیگر به موضوع بیماری، از جمله بیماری‌های دهان و دندان، چه منظوری دارند و نگاه "زیست - پزشکی" چه کمبودی دارد که پرداختن به نگرش‌های دیگر لازم است؟

در پاسخ باید گفت، بی‌شک بیماری‌های دهان و دندان

II. Bio politic and mindful body

III. Victim blame

I. Bio-medical

آراسته شده است. این کتاب، مرجع جامع و شناخته شده‌ای در رشته‌ی دندانپزشکی کودکان در سراسر جهان است. منبع معتبر و ارزشمندی که پایه‌ی آموزش‌های نظری و کاربردی دوره‌های دکتری و تخصصی همه‌ی دانشکده‌های دندانپزشکی دانشگاه‌های کشور است. کتاب مشتمل بر تمام جنبه‌های مورد نیاز کسانی است که به پیشگیری و درمان کودکان و نوجوانان علاقه دارند.

آنچه ترجمه‌ی این کتاب را از دیگر برگردان‌های گذشته متمایز می‌کند، افزوده شدن دو مترجم دیگر به جریان ترجمه است. متنی که پیش روی خوانندگان قرار گرفته است، نه تنها حاصل مذاقه‌ی فردی مترجمان، بلکه محصول بحث و تبادل رای و نظر آنان نیز هست. برای برگردان کلمات نامأنوس، جملات دوپهلوی و یافتن معادل‌های مناسب، جلسات طولانی برگزار شده است که تا حد امکان متن از اشکالات پیشین پیراسته گردد. البته این به معنای پایان راه نیست، زیرا با گشودن گره‌های پیشین، مشکلات نوپیش‌رو قرار می‌گیرد و رسیدن به کمال، آرزوی دست‌نیافتنی است.

مترجمان در جای جای متن، اصل کلمات یا اصطلاحات دیریاب و دیرفهم را به صورت زیرنویس آورده‌اند تا خوانندگان آگاه، خود معادل‌یابی و واژه‌سازی مترجمان را با دیدی انتقادی بررسی کرده و اگر برگردانی بهتر برای این اصطلاحات سراغ دارند، آن را برای مترجمان بفرستند و در غنی‌تر شدن ویراست‌های بعدی آنان را یاری کنند. همچنین لغات و اصطلاحات علمی که آگاهی از اصل آن برای دانشجویان و دستیاران ضروری است، زیرنویس شده‌اند تا این عزیزان با مطالعه‌ی ترجمه، نکته‌ای از کتاب اصلی را از دست نداده باشند.

مترجمان بر خود فرض می‌دانند که مراتب سپاس قلبی خود را از جناب آقای دکتر بهمن سراج (دانشیار محترم گروه آموزشی دندانپزشکی کودکان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران) برای بازخوانی متن و راهنمایی‌های ارزنده‌ی ایشان در جهت رساتر شدن آن و نیز سرکار خانم دکتر فروزنده محجوبی، عضو هیأت علمی پژوهشگاه مهندسی ژنتیک برای راهنمایی برخی اصطلاحات ژنتیکی مربوط به فصل ۶ ابراز دارند. در پایان و در عین آنکه مترجمان همه‌ی تلاش خود را بر این امر گذاشته‌اند که ترجمه‌ای کم نقص، روان، خوانا و متعهد به متن به خوانندگان خود تقدیم کنند، فروتنانه مسئولیت هر گونه اشتباه احتمالی و بعضاً ناگزیر را بر عهده گرفته و خواهان تذکر و راهنمایی خوانندگان آگاهند.

تابستان ۱۳۹۱

دکتر قاسم میقانی، دکتر هدیه توتونی، دکتر شهاب دانشور
نشانی پست الکترونیک: mcdonald9th@gmail.com

فراموشی بسیار؟ و از کاربرد این همه شکر در مواد غذایی موجود در فروشگاه‌ها که آن‌ها را خواستنی‌تر ساخته و تبلیغات آن بر در دیوار شهرهای بزرگ چشم‌ها را خیره می‌کند، نگران نباشد؟

مگر دندانپزشک مسئول سلامت دهان و دندان بیمارانش نیست؟ پس چرا در همه‌ی کنگره‌های دندانپزشکی، آنچه مورد بحث واقع می‌شود، مبحث درمان و راه‌های جدید جراحی، کاربرد مواد نوین ترمیمی، تکنیک‌های جدید ایمپلنت و درمان ریشه و غیره است؟ چرا تکیه‌ی سخنرانی‌های انجام شده تنها بر پیشرفت‌های تکنیکی است و به عوامل اجتماعی آن توجهی نمی‌شود؟ و چرا درصد ناچیزی از مقالات چاپ شده در کنگره‌های دندانپزشکی به رابطه‌ی اجتماع با دندانپزشکی از دیدگاه دندانپزشکی اجتماعی می‌پردازد، نگرشی که لازم اما ناکافی برای ایجاد راه حل‌های ریشه‌ای است؟

به نظر می‌رسد دندانپزشکان مفهوم سلامت در برابر بیماری را به درمان در برابر مشکل تقلیل داده‌اند. داشتن نگاه اجتماعی به موضوع کار حرفه‌ای‌شان را به فراموشی سپرده و عوامل شناختی-فرهنگی-اقتصادی در ایجاد بیماری‌های دهان و دندان را نادیده انگاشته و به راه حل‌های ریشه‌ای کمتر می‌اندیشند و به شکلی از خود بیگانگی مبتلا گشته‌اند. نکته اینجاست که درمانگر از خود بیگانه، خود به نوعی بیماری مبتلا شده است.

دست یازیدن به ترجمه‌ی این کتاب، تلاشی است در جهت نشان دادن خصلت چند رشته‌ای دندانپزشکی کودکان. این کتاب حاصل تحقیقی جامعه‌نگر است. پژوهشی که نه فقط مفهوم پوسیدگی و روش‌های برخورد با آن را نشان می‌دهد، بلکه پوسیدگی و دیگر مشکلات دهان و دندان را در متن ژنتیک، عادت‌ها، رفتارها و مشکلات اجتماعی و گاه اقتصادی دیده است. در اینجاست که تفاوت رویکرد نویسندگان این کتاب با طراحان آزمون‌های دوره‌های دکتری و تخصصی رشته‌ی دندانپزشکی کودکان در ایران، خود را می‌نمایاند. نویسندگانی که فصل‌های اساسی را در این متن می‌گنجانند تا اهمیت ژنتیک، اجتماع و اقتصاد را به ما نشان دهند و کسانی که در برنامه‌ریزی‌های درسی و آزمون‌ها، این فصل‌ها را کمرنگ می‌کنند تا بی‌اهمیت بودن آن را به مخاطبان گوشزد کنند!

ویرایش نهم کتاب دندانپزشکی کودک و نوجوان، با همت و تلاش چهل و یک نویسنده و پژوهشگر عالی‌رتبه دانشکده‌های دندانپزشکی آمریکا و با هدایت و سرپرستی آقایان دکتر رالف. ا. مک دونالد، دیوید. آر. اوری و جفری. آ. دین به زیور طبع